

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

12 maart 2009

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van mevrouw Laurence Libert en de heer Hans Schoofs –

**betreffende de bevordering van de omgangsvaardigheden en de
sociale vaardigheden bij leerlingen**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Klagen over de ‘jeugd van tegenwoordig’ is zonder meer van alle tijden, omdat dat mede te maken heeft met verschillen tussen diverse generaties. Het besef dat er een generatieconflict is, helpt om alles in een juist perspectief te plaatsen en een dergelijke discussie met enige zin voor nuanceren te benaderen, zonder evenwel te vervallen in de bekende extremen.

Niettemin klinken er vanuit ondernemerszijde ernstige geruchten over de attitude en de sociale vaardigheden en omgangsvaardigheden van jongeren: ze mogen dan wel voldoende kennis hebben opgedaan op school, er schort wat op het vlak van de attitude. De jeugd van tegenwoordig zou geen respect meer hebben voor waarden en normen en het zou hun aan stiptheid ontbreken. Ook hier rijst de vraag of dit niet in de eerste plaats een perceptieprobleem is.

Het probleem lijkt alvast niet zo marginaal. Al tijdens sollicitatiegesprekken, het eerste contact met het bedrijfsleven, blijkt het steeds meer mis te lopen. Jonge werkzoekenden blijken over minder sociale vaardigheden te beschikken. Ondernemers zijn dan wel op zoek naar personeel, maar schrikken wanneer ze vaststellen dat jongeren steeds minder in staat zijn om al was het maar zichzelf ordentelijk voor te stellen of een minimaal respect te tonen voor de heersende bedrijfscultuur.

Uit menig bedrijf waar stagiairs hun vak in de praktijk kunnen leren, signaleren ook stagebegeleiders dat het de leerlingen en studenten ontbreekt aan sociale vaardigheden. De werkhouding en de omgang met andere medewerkers of hiërarchische oversten laat vaak te wensen over, beleefdheid en respect zijn soms ver te zoeken, op tijd komen vormt een probleem, net zoals een degelijke uiterlijke verzorging, hoe om te gaan met stress enzovoort.

Voor werkgevers is de motivatie van schoolverlaters minstens even belangrijk als schoolse kennis. Ze zijn ook op zoek naar personeel met doorzettingsvermogen, dat het nemen van verantwoordelijkheid niet schuwt, in team kan werken enzovoort. Een groeiende groep schoolverlaters schijnt dat niet te beseffen en de kloof tussen hen en de werkvloer dreigt te vergroten. Dat geldt des te meer nu onze arbeidsmarkt evolueert naar een doorgedreven competentiegerichte

aanpak, waarbij motivatie en vaardigheden zeker zo belangrijk zijn als diploma's en kennis. Jongeren blijken de verwachtingen van hun toekomstige werkgevers lang niet altijd goed te kennen.

In dat verband kan verwezen worden naar onderzoek dat professor Mieke Haegendoren in 2003 uitvoerde in opdracht van het Regionaal Technologisch Centrum Limburg. Het doel van het onderzoek was na te gaan of bedrijven contacten aangaan met het technisch onderwijs en of ze problemen ondervinden bij de aanwerving en tewerkstelling van technisch geschoold personeel. 451 bedrijven participeerden aan het onderzoek. Op de vraag waarom aanwervingprocedures niet succesvol verliepen, antwoordt iets meer dan de helft van de respondenten dat dit te maken had met een niet-adequate arbeidshouding. Op de vraag “welke drie capaciteiten missen de werknemers met een diploma technisch secundair onderwijs (tso) of beroepssecundair onderwijs (bso) het meest?”, antwoordt bijna de helft “houding” en iets meer dan 20 percent “sociale vaardigheden”. Wat de begrippen arbeidshouding, houding en sociale vaardigheden concreet betekenen, wordt in het onderzoek niet verder geoperationaliseerd, maar deze cijfers geven toch een indicatie van de perceptie van de bedrijven hierover. Aandacht van alle betrokkenen voor attitudevorming en sociale vaardigheden is en blijft belangrijk.

Dat geldt niet enkel voor jongeren die een technische of beroepsopleiding volgen. Hoewel stages of werkervaringsplaatsen een belangrijke plaats innemen op het vlak van het bijbrengen van attitudes, zijn ze niet het wondermiddel. Ook jongeren met een aso-achtergrond (aso: algemeen secundair onderwijs) kampen met dezelfde uitdaging.

Normen- en waardenvervaging is een algemene trend die vooral, maar niet uitsluitend, onze jongeren treft omdat de normen en waarden in veel gevallen eenvoudigweg niet (voldoende) aangeleerd zijn. Nogtans zijn er genoeg middelen en kanalen voorhanden om jongeren basisvaardigheden in omgangsvormen aan te leren.

Het lijkt evident dat daaraan gewerkt moet worden, want naast kennis vormen vaardigheden en correcte attitudes de elementen die jongeren later op de arbeidsmarkt nodig zullen hebben. Daarom is het belangrijk dat er voldoende aandacht is voor attitudes in ons onderwijs, zonder daarbij de opvoedende rol van de ouders uit het oog te verliezen. Attitudes

moeten geïntegreerd worden in de pedagogische aanpak van de leerlingen, waar ook evaluatie tegenover staat.

Vaak wordt dan echter spontaan de verantwoordelijkheid zonder meer gelegd bij het onderwijs. Terecht is het bewustzijn dat de maatschappij in zijn geheel hier een zeer belangrijke voorbeeldfunctie heeft. Zo niet blijft het voor het onderwijs dweilen met de kraan open. Als een vader oversteekt terwijl het rood is, kan je niet van de jonge bengel aan zijn hand verwachten dat hij het verkeerslicht respecteert. Zo gaat het ook met andere attitudes. Ouders mogen hun verantwoordelijkheid niet simpelweg op de school afschuiven. Normvervaging, toenemende brutaliteit, gebrek aan respect voor afspraken, voor andermans goederen enzovoort, het is een collectieve verantwoordelijkheid om daartegen een dam op te werpen. De school heeft daarin een rol te spelen, maar mag niet alleen staan. Ouders, maar ook bijvoorbeeld de sport- en jeugdclubs, mogen niet afzijdig blijven.

Niettemin moet het duidelijk zijn – de minister heeft dit naar aanleiding van een vraag om uitleg van mevrouw Laurence Libert van 14 februari 2008 over deze thematiek ook uitdrukkelijk bevestigd (zie *Hand. VI. Parl. 2007-08*, nr. C141) – dat het onderwijs zich in deze niet aan het debat kan onttrekken.

In het leerplichtonderwijs bestaat sinds 2002 een vakoverschrijdende eindterm ‘sociale vaardigheden’. De scholen moeten hun uiterste best doen om de leerlingen die elementaire vaardigheden bij te brengen. Het zou een blijvend en prioritair aandachtspunt moeten zijn, al is er hier in de huidige stand van de wetgeving geen sprake van een resultaatsverbintenis. Dat lijkt op het eerste gezicht ook logisch: je kan een sociale vaardigheid immers niet op dezelfde lijn stellen als pakweg de eindtermen voor geschiedenis of wiskunde. De vraag is toch of de onderwijsinstellingen op dat vlak voldoende inspanningen leveren. Het staat natuurlijk niet ter discussie dat vele scholen veel aandacht hebben voor het aanleren van de juiste houding. Maar is de aanpak overal wel voldoende afgestemd op de evoluerende arbeidsmarkt? Moeten de sociale vaardigheden niet beter worden omschreven? Moet die eindterm niet wat minder vrijblijvend zijn?

Hier ligt een taak weggelegd voor de overheid. Een verfijning ter zake is misschien wel aan de orde. Het bedrijfsleven kan hier zeker een nuttige inbreng hebben. Onderwijs is van primordiaal belang voor een samenleving, maar het moet er ook toe leiden dat

scholen jongeren afleveren die efficiënt inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. En als kennis niet voldoende is, moeten ook de andere aspecten meer worden benadrukt.

Laurence LIBERT

Hans SCHOofs

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° de vraag om uitleg van mevrouw Laurence Libert over de thematiek van de omgangsvaardigheden en de sociale vaardigheden bij leerlingen in de commissie Onderwijs van het Vlaams Parlement op 14 februari 2008 en gehoord het antwoord van de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming (zie: *Hand. Vl. Parl.* 2007-08, nr. C141);
- 2° hetgeen ter zake in de competentieagenda vooropgesteld wordt, met name dat onderwijs iedereen tot een startkwalificatie moet brengen die de test op de arbeidsmarkt moet kunnen doorstaan;
- 3° de resultaten van het onderzoek van professor Mieke Haegendoren uit 2003 in opdracht van het RTC Limburg (Regionaal Technologisch Centrum Limburg);

– vraagt de Vlaamse Regering:

- 1° na te gaan in hoeverre het wenselijk is de onderwijsinspectie een verdiepend onderzoek te laten uitvoeren naar het nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen betreffende de sociale vaardigheden, naar analogie van de vakoverschrijdende eindtermen ‘gezondheidseducatie’ in de eerste graad;
- 2° te onderzoeken, rekening houdende met de bevindingen van het VUB-onderzoek over de vakoverschrijdende eindtermen, in hoeverre het wenselijk is inzake dergelijke eindtermen van een inspanningsverbintenis naar een resultaatverbintenis te evolueren;
- 3° in het licht daarvan en met inachtneming van het ter zake aangegeven tijdpad werk te maken van de geactualiseerde vakoverschrijdende eindtermen.

Laurence LIBERT

Hans SCHOofs
